

Sr. No.	Date	Title	Remark	Pg. No.
		S.Y.B.A. इतिहास जर्नल - 42		
		मराठ्यांची इतिहास - 1630-1707		
		सेमिनर - तिसरे - III		
①		प्रकरण पहिले - मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने व मराठी साधनेचा उदय		
		(अ) वाङ्मयीन साधने - मराठी, संस्कृत, हिंदी, कावडी फारसी भाषेतील साधने यापुढे भारतीय भाषेतील साधने म्हणतात व पोर्तुगीज, इंग्रज, फ्रेंच भाषेतील साधने यापुढे पश्चिमी भाषेतील साधने म्हणतात		
		(ब) मराठी साहित्याचा उदयाची पार्श्वभूमी (उदयाची कारणे)		
		(क) शिवाजी महाराजांच्या जणधणीत शहाजी राजे व जिजाबाई यांचे कार्य		
②		प्रकरण दुसरे - स्वराज्याची स्थापना ते राज्याभिषेक व कर्नाटक स्वारी		
		(अ) शिवाजी आदिपेशाही संकष - जावळी पुतण, झफ्फरवाण स्वारी व महत्व		
		(ब) शिवाजी मोगल संकष - शाहिसोखानाची स्वारी, सुरत छोट मिर्जा राजे जयसिंगाची स्वारी, आग्राफेर व युद्ध		
		(क) शिवाजीराज्याभिषेक व कर्नाटक स्वारी		
③		प्रकरण तिसरे - शिवाजीची प्रशासन		
		(अ) मुख्य प्रशासन (ब) लष्करी प्रशासन (ग) वित्त		
④		प्रकरण चौथे - छत्रपती संभाजी महाराज ते मराठ्यांचे स्वातंत्र्य युद्ध		
		(अ) संभाजी महाराजांचे कार्य (छत्रपती मोगल लंघन)		
		(ब) छत्रपती राजाराम, महारानी ताराबाई यांचे मराठ्यांच्या स्वातंत्र्य युद्धातील योगदान		
		(क) मराठ्यांच्या स्वातंत्र्ययुद्धातील संभाजी चोरपेठे धनंजी जाधव, रामचंद्रपंत कामत यांचे कार्य		

Sources of Maratha History

प्रश्न - 1) मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने व मराठी साधनेचा प्रकरण - पहिले

- 1) भारतीय भाषेतील साधने
- 2) परकीय भाषेतील साधने

1) भारतीय भाषेतील साधने

अ) संस्कृत साधने

- 1) राधामाधव विजासचैपू
- 2) शिवभारत
- 3) अणुपुरुशण
- 4) पूर्णाल पर्वत ग्रंथशास्त्रान्त
- 5) शिवराज्याभिषेक कल्पतरु
- 6) राज्यव्यवहार कोष
- 7) राजारामचरितम्

ब) मराठी साधने

- 1) सभासद बरकर
- 2) चिठणीस बरकर
- 3) रघु कर्णी बरकर
- 4) चित्रगुणाची बरकर
- 5) दत्तपतरायाची बरकर
- 6) शिव दिग्विजय बरकर
- 7) मराठ्ण स्थापनाची छोरी बरकर
- 8) संभाजी व राजाराम महाराजांची बरकर

क) फारसी भाषेतील साधने

- 1) मासिर इल्मागीरी
- 2) तारीखे श्वाजीखान
- 3) तारीखे दिहकुशा
- 4) फुतूखत इल्मागीरी
- 5) शकुन्ते शिवाजी
- 6) पुसातिग-उस-सोपतिग

3

हिंदी भाषेतील साधने

1 शिवराज कृष्ण

2 छत्रपुत्र

GOODLUCK Page No.

Date

2 परकीय भाषेतील साधने

अ) इंग्रजी साधने - फॅक्टरी रेकॉर्ड हेन्री डॉनव्हॉर्डन
ची रोजनिशी - डॉ सुरेंद्रनाथ तेलंग
यांचा - फॉरेन वाचो ग्रॉफीज डॉक शिवराज

ब) फ्रेंच साधने - गोवा व लिस्बन येथील दफ्तरांकरांचे
कॉस्मा - द - उवादी यांचे शिवचरित्र
डॉ. पांडुरंग विलुवेउटयांचे पोर्तुगीज भाषेतील
आलेख ग्रंथ

क) फ्रेंच व उर्दू साधने - पॅरिस व वॉशिंग्टन येथील
दफतरवाल्यां मराठा इतिहासाचे अद्युक्त
दुरगारी आवड पत्रे -

फ्रेंच डॉक्टर मार्टिनची रोजनिशी -

डॉ. घाताबुत यांचा Relation

between the French and the
Marathas व ग्रंथ - (1668-1815)

उर्दू - डॉ. ग. रिप्लर - शहाजीचा

कविकावित् हाड्याची, छ लंभाजी
विक्रमी माहिती मिळते

3 परकीय प्रवाशांचे वर्णन - [इंग्रज सर्जन]

1) जॉन फायर - राज्याभिषेक पुस्तकी

राज्याभिषेक पुस्तकी - राज्याभिषेक कथेच्या मराठ्यांचे आ
लेख इंग्रज ईश्ट इंडिया डिपटीचा सर्जन म्हणून काम
पाहिले आहे

2) निकोल्स मनुची [इटालियन प्रवासी]

800 गंठ - Do - 11 गुण मोगलांचा

इतिहास - त्याचे आपले प्रवासाचे
लिखिते

3) अंबेकरे [फ्रेंच प्रवासी]

श्रीवाजी व लंकाजी महाराजांविषयी प्रवाचवर्णनास
माहिती दिणे आहे

④ विजेनाथ मराठी विद्यम मॉडेल -

इसू इंडिया डिपनीचा आद्यकृति -
पन्हाळड वेळाची रचना, पहिलेच हड्डिका संगिती

③ पुरातत्वीय साधने - ① शिवलेख

② नाणी

③ स्यापत्य अवशेष

प्रश्न-② मराठी सत्तेच्या उदयाची अंमणे

① सैलांची आमिरी

② सह्याद्रीचा डोंगराळ प्रदेश

③ मराठ्यांची शरीर व स्वभावप्रवृत्ती

④ मराठ्यांच्या ग्राम संघटना

⑤ मराठ्यांची तीर्थक्षेत्रे

⑥ प्राचीन घराण्यांचा वारसा

⑦ विजापूरनगरची प्रेरणा

⑧ मराठी घराण्यांचा दक्षिणेतील शाह्यांच्या दूरवारी उदय

⑨ इस्लाम, सनातनधर्मात संघर्षाच्या मराठ्यांच्या कायदा

⑩ मुस्लीमांच्या धार्मिक अत्याचाराविरुद्ध प्रतिज्ञा

⑪ मराठ्यांच्या गणिमी अवा

⑫ शहाजीराजांचा वारसा

⑬ सर्वात प्रथमी अहम छत्रपती शिवजी होय.

प्रश्न-③ वा शहाजी राजांची आमिरी (1584 ते 1664)

① मावळी राजे भोसले

② भातकीची फडई व शहाजी राजांचा उदय

③ शहाजीराजे या शाहीउदून त्या शाहीउडे

④ शहाजीराजांनी केलेले निजामशाहीचे पुनरुज्जीवन

⑤ शहाजीराजांची योग्यता - ① कुळा राज्यप्रशासन

ii) सामर्थ्याचा अविचार

iii) विद्या व सगळ्या आश्रय

प्रश्न - 2) Background of the rise of Maratha power
महती लतेच्या उदयाची आणे

- iv) हिंदू धर्म संरक्षक
- v) स्वातंत्र्य राज्य प्रस्थापित कुल्याचा आत्मविश्वास
- vi) स्वरूप संकल्प

प्रश्न 4 था - शिवाजी महाराजांच्या जडण घडणीतील निपावर्हिचे योग
शाथपी राजांशी विवाह 1605 हूच 1614

- 1) शेर बराण्याचा वारसा आणि संरक्षर
- 2) अज्यायाच तिरस्कार
- 3) धार्मिक नैतिक अधिष्ठान
- 4) राजकुलाराचे व राजनीतीचे घडे
- 5) मार्गदर्शक संरक्षक देवता
- 6) मनोरथाचे साफल्य
- 7) इतिहासकारांची भणे

निपावर्हिच्या कामगिरीवद्दत इतिहासकारांचे
गोश्वपूर्ण उद्गार पुढील प्रमाणे

1) ज्या. मधेव गोविंद राणेडे - " शिव ही साफल्य
अर्हिया निरसीम वक्ता होता आच्या आयुष्यातीलच
त्याची मार्गदर्शक व संरक्षक देवता होती "

2) डॉ. बाळकृष्ण - " त्यांचे शरीर स्त्रीचे पण
बुद्धी पुरुषाची होती अंर्ण आयुष्यात ही माता
शिवाजीची मार्गदर्शक मार्गदर्शक होती "

3) सेतु माधवराव फां - " शिवाजी महाराजांचा

आयुष्यभर चाळतेच्या संघर्षात निपावर्हि ही पारख
स्फूर्ती देणाची स्त्री ठवपी परस्परपर निष्ठा व
माया अथवाया मातापुत्रांची कर्णे उदात्त इतिहासात
अवाच्यच साहळीत न

स्वराज्याचा पाया - राज्याधिकार - कर्नाटक मोर्चा

प्रश्न - 1 - जावळी प्रश्न (जावळीवरील स्वराज्याचे)

- अ) यशवंतराव मोरेचा कृतघ्नपणा
- ब) यशवंतरावचे बाजीशाहसहजल साहाय्य
- क) यशवंतरावचा भावप्राप्त हस्तक्षेप
- द) यशवंतरावचा मुन्हेगारांना आश्रम
- इ) यशवंतरावचा उद्दामपणा
- फ) यशवंतरावचा पळपुरीस नकार
- ग) राज्यावढीलानि जावळीचा प्रदेश अनुसूचित
- घ) हिंदवी स्वराज्य स्थापनेचा हेतू

ब) जावळी विजयाने महत्त्व / परिणाम

- अ) पहिल मोठा विजय
- ब) स्वराज्याच्या मार्गातील अडथळा दूर
- क) स्वराज्याचे क्षेत्र वाढणे
- द) स्वाधीनता भर
- इ) पुर्ण प्रदेशाची प्राप्ती
- फ) प्रजापाडाची निर्मिती
- ग) आत्मविश्वासात वाढ
- घ) किर्तीचा डंभ

प्रश्न - 2) छापडखान स्वारी (1659)

जावळी शिवजी महाराजांनी भिळ विठेव विजय ल स्वराज्य स्थापनेचा झालेने पहिल मोठा पराजय मानल जातो शिव चरित्रातही हा पहिल लष्करी पराजय आदिश्यादि सुलतानाची शोष उद्वेगारा न अनेक मराठा सरदार, जेजुरीकरा वारजवाची जाण करून देवारा ठरव शिवजीने स्वराज्य स्थापन करणाऱ्या प्रथम तुरु केव्हामुळे आदिउशादिशी त्यांचा संघर्ष होणे झालेले हेने बंगलोरत जावळीची शिवजीने आपल्या जावळीच्या पोरमोकासा करून पुढाची पळपुरी शिवजीच्या नावे करून दिले याचे प्रथम शिवजीने स्वराज्य येव्याचा उद्योग 1647 पासून तुरु केव हे अर्थ आदिश्यादीकरा लाले एउ प्रकारे झाले

होते पुणे प्रदेशावर आदिप्राहिची सत्ता होती त्यामुळे शिवने
आदिप्राहा यांच्यामध्ये तसेच संघर्ष होत राहिले म्हणून
शिवाजीच्या हातचा जीव प्रसिद्ध केल्यास शिवने
1659 या ममांजि सत्ताची नियुक्ती केली.

* (अ) आफझारखानाच्या स्वारीची आवे

- १) शिवजीचे वाढते वर्चस्व
- २) मुहंमद आदिप्राहाचा मृत्यू
- ३) मोगल व आदिप्राहिमधील संघर्ष
- ४) मराठे-मोगलांमधील
- ५) स्वराज्य स्थापनेचा राग
- ६) पावसाचा विपर्य

प्रत्यक्ष मराठे व स्वागचा वृद्ध
प्रतापगडाच्या पायथ्याशी गुरुवार 10 नोव्हेंबर 1659

* (ब) महाराजांच्या विजयाची आवे

- १) स्वागचाची प्रेरणा
- २) महाराजांचे समर्थ
- ३) स्वागचे अत्याचारी वर्तन
- ४) रणक्षेत्राची
- ५) डांबूड जिंकून आणणे
- ६) मुत्सद्दीपणा
- ७) चाडसो व प्रकाशमान वृत्ती

* (क) आफझारखानाच्या स्वारीचे परिणाम -

- १) शिवजीच्या प्रसिद्धीत भर पडणे
- २) मराठा सैन्याच्या आत्मविश्वासाचा वृद्धि
- ३) मराठा शक्तीचा उत्कर्ष
- ४) आदिप्राहा सत्ता खणवणे
- ५) मराठ्यांच्या सामर्थ्याचा वाढ
- ६) प्रचंड खर्च मिळणे
- ७) राज्याविषयी साराय चाडसो
- ८) आदिप्राहा स्वारीचे आवे

प्रश्न-3 - शाहिसुरेखान स्वारी (1663)

ओरंगजेब दक्षिणेक सुभेक अरागना त्याच शिवाजीच्या हाड्याची कल्पना आणी होती त्याच्या हाड्याचे तापदाखड होतील याचा त्याने अनुभव आज एप्रिल 1657 शिवाजीने मोगलांच्या पुन्नर शहरात हून त्रिभु व्यागणत जून 1657 कडकनाखत हळू केव परंतु पिछित शहापहान आपले पडप ले दिवील गेप 5 जून 1659 त्याने स्वराज्य मोगल साम्राज्य म्हणून जाहित केले. त्याने शाहिसुरेखानाची दक्षिणेक सुभेक म्हणून नेमणूक केली होती. शिवाजी महाराजांच्या वाड्या सामर्थ्याची कल्पना ओरंगजेबाल आणी होती म्हणून शाहिसुरेखानाला दुसरेकालासो पाठवीले

अ) स्वारीची काणे

- 1) विनापुण्या आदि शहाण मदन
- 2) एक शेडगाव वंसीवखुली
- 3) शिवाजीचा पडक
- 4) दक्षिणेक शहाणोगाती वर्यस्व
- 5) शेडगावला शिवाजीचे प्रावण्य -

ब) शिवाजी महाराजांच्या जाळमहापार हापा

5 एप्रिल 1663 -

प्रथम सामर्थ्य हाती कललेल्या शाहिसुरेखानाप शिवाजीपुढे संपूर्ण माघार द्यावी जावरी

क) शाहिसुरेखानावरील हाव्याचे महत्त्व

शत्रूचे स्वराज्याच्या मोक्ती आवळलेले पाश सैल होवू लागले शिवाजी महाराजांचे असामान्यत्व दिखू इनाले

- 1) शिवाजी महाराजांच्या प्रतिष्ठा वाढ
- 2) एड विद्वान माध्यमय व शहली योपणा
- 3) श्वागावरील अचानक ह्या
- 4) अशक्य ले लाध्य कुल्याची जिद्द
- 5) अतिअथसम हेर संतना
- 6) महाराजांची व्यवहारीती व राजणीती
- 7) विद्वान बुद्ध्याचा मुर्म व प्राप्य
- 8) काली विपयान्नी कोडकोड

मराठ्यांची मांडवण, शृंगारपुर, रंभापूर, मिडक, दक्षिण शेडगाव हाव्या मिळविले कुडाळच्या परवम लावणच्या पुसे मिडक शिधुमुर्ती कुड्याची पात्रागळी केली हाडवणचवली

प्रश्न - 4 या - सुरत छुट पहिली (1664)

शाहिस्तेखानाच्या पणवार्णात महाराजांच्या भितीचा डंका स्वतंत्र वाजू पणव मोगलांच्या प्राप्तिपत्रे वसुधा वसुधेश्वराने स्वराज्याचे प्रयत्न आर्थिक मुकतात असे होते ते मुकलान मोगल प्रवेशावर स्वतः कुलग भजना काढण्याचा त्यांनी निर्णय घेतला व मोगलांचे लवाजमी मोग व संपन्न झालेले मुल शहर सुरत

क) पाठ - शिवाजी महाराजांनी चार दिवस सुरत शहरात छुट करून सुरत शहर बेसुरत केले. सुरत शहरात स्वतः का केवी त्याची गाणे -

- 1) औरंगजेबावरील सूड
- 2) स्वराज्याची आर्थिक इतीज
- 3) शत्रूळडून युद्धाचा स्वर्च
- 4) मोगल प्राप्तिपत्रे सुरत, पणव
- 5) सुरतेची देशी
- 6) होशाल बोसा
- 7) मोगल लल्ले इशारा
- 8) सुरतपत्रावर छाप व दर्शन

ख) प्रत्यक्ष छुट -

6 जानेवारी 1664 ते 9 जाने 1664 पर्यंत सात चार दिवस शिवाजी महाराजांनी सुरत शहर छुट्टे बहिर्जी बोहरा व इती सत्यद यांची घरे जोड्यात आले.

ग) सुरत छुटीचे परिणाम -

- 1) मोगल बावशाहची प्राप्ति कर्ण भिन्न
- 2) सुरत बेसुरत झाले
- 3) महाराजांच्या जेडिआभार
- 4) सुरत शहरातले लूटवंदी
- 5) मुंबईचे महक काढले
- 6) मलेश्याचा आत्मविश्वास
- 7) स्वराज्याची आर्थिक स्थिती सुधारली
- 8) युद्धाच्या परस्पर सोय
- 9) बिर्झाराज पयलेंकाची स्वतः
- 10) अथगड - शिंदे छुटीचे बाधक

प्रश्न - (5) वा - मिर्झारजे जयसिंगाची स्वारी -

शाहजहाँसमोर अचानक दुाण घाटून शिवजी महाराजांनी शाहजहाँसमोरच्या दुाण्याचे पक्ष्यां शाहजहाँसमोर घुत्पा शाहजहाँसमोरच्या धाण्याची धांबेरी उडवून दिली होती शाहजहाँसमोरच्या धाण्याचे पक्ष्याद शाहजहाँसमोरच्या महाराजांनी युवा बेसुरात करून मोगलपत्तण दुखत जबर हादरा दिले म्हणून शिवजी महाराजांनी आता बंदोबस्ता केव पाहिजे असा विचार करून शिवजी महाराजांनी विरह मिर्झा बाजा जयसिंगाची नेमणूक केली त्यामुळे शिवजी महाराजांसमोर नवीन आव्हान उभे राहिले

(क) काल - (1) बाघशाहचा शिवजी संबंधीचा संताप

(2) हिंदूंच्या स्वयंसेवक राज्याची कल्पना असामान्य

(3) शाहजहाँसमोरच्या फारसी

(4) युवा 'बेसुरा' केली

(5) शिवजी - आदिशाह - कुतबशाह यांच्यातिले लोकांची संडा

(6) व्यापक मोहिमेची आवश्यकता

(ख) जयसिंगाचे व्यक्तीमत्त्व - नामांशीत स्वप्न सत्यात रोग स्नेह लेखापरी, मुलदी म्हणून प्रसिद्ध रोग डाढ सर्षिवापून मेघालंका रेंव्यात रोग 47 वर्षांचा युद्धमोहिमांचा अनुभव रोग. मेघालंका र्वामिनीसिद्ध्यात म्हणून उभ्यागी. कोणतेही काम खार पाडाना मिर्झा राजा जमसिंगा साम, दाम, दंड, अडे या भागांचा आवडक कप करे.

(ग) पुढारचा गे - 30 इ.स 1664 रोजी दक्षिण स्वतंत्र पाट्यासामे नियुकी केले 9 जाने 1665 त्याने ग्जिदा नदी ओलांडून 10 Feb तो कोर्याबादल पाहयल पुढे 3 मार्च तो पुण्यात येऊन दारुल शाह - व त्याने पुढार दिव्यात रोग दिवा या संदर्भात शिवजी महाराजांचा पूर्ण पक्ष्याद व्याप शिवजी महाराजांनी समझोता करून मिर्झा बाजा जयसिंगासमोर पुढारच्या गे उठा मिर्झा बाजा जयसिंग व शिवजी यांच्यात प्रदीर्घ वायधायीनर, अग्रगाम्ये 13 जून 1665 मध्ये गे उभे व पुढारचा गे या वातात पुढार करे व्यक्तीत मरफकी पुढार प्रमाणे

① लखनमोठे 12 ठिठे आणि वाषिष्ठे, तुड जख वेग उपजाच्या प्रदेशा शिवाजी महाराजांचे 2 हावा

② शिवाजीने आपल्या साम्राज्यात 23 ठिठे आणि या ठिठ्यांच्या अमलखाती चार जख वेग उपजाच्या प्रदेशा कायदाच्या स्वाधीन करावा

③ दक्षिणेच्या लुणवेदाट जेव्हा हुकुम करील तेव्हा शिवाजीने आपल्या सैन्याचे कामगिरीवर हजर राहणे

④ 8 लखाप्रीत्ये कायदांकडून पाचहजारी तानखर्च मिळवू

⑤ लखनमोठे आणि 5 जख वेग उपजाच्या आणि विजापुरी कायदांतिल 5 जख वेग उपजाच्या प्रदेशा जख कायदांने शिवाजीने दिज आणि विजापुर करीचा मुख्य निवेदनावर त्या प्रदेशाच्या नावा कायदांने कामगिरी करवण. शिवाजीने दिज लख भज दर वर्षी उपख वेग या प्रमाणे कायदांने 13 वेरी पर्यंत 10 जख वर्षांनी

क) पुंकर लखाचे मुख्यमापन [विशालपरीक्षण]

① अयपरी लखाची आवश्यकता

② जयसिंगाचे अशापुंश

③ शिवाजीचे अशापुंश

④ शिवाजी महाराजांचा प्रचंड पलायन

⑤ रंगर डग मेघाज्या साम्राज्य

⑥ माघार म्हणजे पलायन आहे

⑦ विजापुर प्रशासकांची जयसिंगाची मुख्यदीवती

⑧ मुख्यपुंश मर्ग कारणाची जाणीव

प्रश्न 6 वा आग्रा भेट व (5 मार्च 1666 ते 12 सेत 1666)

मोगलशासकांच्या भयेसाठी शिवाजीने आग्राच्या जाग्याचे माग्य केले. शिवाजी महाराजांच्या जीवनातील एवढे वास्तवपूर्ण घटना म्हणून या प्रसंगाचा उल्लेख केला जातो. यापूर्वीच्या अनेक संकटातून महाराज सहस्रसंख्येने बाहेर पडले होते परंतु आग्राच्या भेट व आग्रा येथे झालेली हे हे आग्रापर्यंतच्या सैन्यमाला सर्वात व्यथित करणारे संकट होते. आग्राच्यासारखे आणि दुसरे ठिकाण ओरंगजेबासारखा दगेबाज शासक, कडेकोट पहारा आणि सर्व प्रजांचा प्रतिकुलना अशा एवढे विचित्र कोडीत शिवाजी महाराज सापडले होते. ओरंगजेबाच्या कपरी व कारस्थानी स्वकावाची कल्पना आयुष्यात शिवाजी महाराज ओरंगजेबाच्या विपर्ययाचा का गेले याची कारणे पुढील प्रमाणे

(अ) विपर्ययाचा का गेले याची कारणे पुढील प्रमाणे

(1) जयसिंगाचा अग्रह

(2) दक्षिणेची लुकेदारी प्राण कुल्याचा हेतू

(3) पापिरा मिक विद्याचा हेतू

(4) मोगल दरबाराचा आणि सामर्थ्याचा अंदाज घेण्याचा हेतू

(5) हिंडतर हिंदुस्थानचा प्रवेश पाहण्याची इच्छा

(6) विचित्र पाटस्थितीची कोडी

(7) अथ सिद्धीसाठी आग्राच्या जाग्याची गरज

(8) सुरक्षिततेची हमी

(ब) प्रत्यक्ष आग्रा भेट व युद्ध

११ मे 1666 महाराज आग्रा शहराजवळ १५ मे 1666 रोजी भेट निश्चित १२ मे 1666 दरबारात हार शक्याचे आदेश महाराजांना पंथपरी मंगलकवाण्या यांगत उभे केले. त्यामुळे त्यांच्या राज आग्रात आण. भेट १ फेब्रुवारी व त्यांची हेतू स्वामी कल्याण आणि हेतूक त्यांनी स्वतः युद्धात कल्याण येथे १२ मे 1666 रातगडावर युद्धरूपे आग्रात -

(क) आग्राभेटीचे महत्त्व

आग्रा भेट व युद्ध हे प्रकरण महाराजांच्या जीवनातील एवढे वास्तवमय, रोमरूड, पुढील आहे

या प्रसंगातून पहिल्यास मिळते कधीचे महत्त्व पुढील प्रमाणे

- ① शिवजी महाराजांची प्रतिष्ठा वाढली. (शे महर्षी उचलली)
- ② पुढरच्या गणचे बंधन राहिले नाही.
- ③ महाराजांच्या शास्त्री वृत्तीचे आणि बुद्ध्याचा मुर्तीचे परीन
- ④ स्वराज्याचा पुनर्जन्म
- ⑤ वाक्त्राद्या काटभायचे सूत्र गवसले
- ⑥ राणे प्रलिद्धीच्या शिखरार
- ⑦ महाराजांची उत्कृष्ट प्रशानन भंत्रना
- ⑧ मदाव्यांच्या आत्मविश्वासात वाढ
- ⑨ मोगरी सत्तेत कायम आणखान
- ⑩ प्रतिकूलतेत मात कल्याची जिद्द
- ⑪ वाक्त्राद्या पर परचानाप

प्रश्न-07) शिवराज्याभिषेक सोहळा (स्वराज्याची उभाळी)

प्रस्ताविका - मूळ कल्पना शिवजी महाराजांची कारण ते अभिषिक्त राजा म्हणून मान्यात पावले नसते तर त्यांची स्थापनेने ते व आने उ संकटातून आपून निघालेच्या स्वराज्यात अथ उरले नसता

- ① कारण
- ① स्वांत्र राजपदाची आवश्यकता
 - ② महाराज बंडखोर, दुयारू म्हणून असलेली
 - ③ प्रतिमा संपुष्टात आणणे
 - ④ परकीयांचा शिवजीकडे पहिल्याचा दुष्टिने
 - ⑤ मूसलमानांनी सत्तांग इशारा
 - ⑥ न्यायदान, कर आणणे अधिकार प्राप्त करे
 - ⑦ विः सेमित्य कल्पनेचा नाश.
 - ⑧ वानवार व लहागीरदारात वचउ
 - ⑨ प्रजापणवर बाप
 - ⑩ जेव्हा परीत निळा
 - ⑪ स्वांत्र व सविक्रम राज्याची कल्पना

क) प्रत्यक्ष राज्याभिषेक ६ जून १६७४

गागाभद्राने राज्याभिषेकाचा लहण दिव अडचणींचे निवारण गागाभद्राने केले राधधानी म्हणून रामराजची निवड — पुण्या झाकांची डागडुपी - मनीस उरि कांधअगेडेणी सर्व मन्त्रींचे पवित्र जल रायगावत आणल्यात आले सोळाचे सिंहासन त्यात कुरल्यात आले त्यासाठी उर मण सोने लगेले होते. पौराहित्य गागाभद्रावर स्तोत्रविद्यात आले त्याची पूर्ण स्तुत्यांकर ६ जून १६७४ हा मुर्ती निश्चित उल्यात आव